

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«РУБІНОВСЬКІ ЧИТАННЯ»**

15 травня 2020 року

УМАНЬ - 2020

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ВИРОБНИЦТВА БУРЯКУ СТОЛОВОГО В УКРАЇНІ

В.В. КОРЕНЬ, бакалавр,
Т.К. КОСТЮКЄВИЧ, кандидат географічних наук
Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Для українських овочівників столовий буряк ніколи не був головною культурою, а лише асортиментною позицією, як правило в поєднанні з такими культурами як картопля, морква, цибуля і капуста.

Мода на здорове харчування та заняття спортом в світі привернула увагу до цієї культури, завдяки тому, що звичайний столовий буряк є одним з чемпіонів серед овочів по дієтичній цінності і користі для здоров'я. Він має високий вміст важливих для людини антиоксидантів, збагачений залізом, цинком і йодом та містить різноманітні вітаміни. При цьому багатстві, його калорійність невисока.

Слід зазначити, що раніше столовий буряк вирощували як лікувальну рослину та використовували тільки листя. На сьогоднішній день листя незаслужено забуті, а в їжу використовуються, переважно, коренеплоди.

Сорти буряку столового розрізняються по морфології (форма і забарвлення коренеплодів, заглибленість в ґрунт, тип розетки, забарвлення листових пластинок), за біологічними властивостями (скоростиглість, холодостійкість, нецвітушність, засухо- і жаростійкість), по плідності (одно-, дво- і багатонасінні), за господарськими ознаками (врожайність, товарність, якість продукції, лежкість коренеплодів).

Буряк столовий відноситься до холодостійких рослин, але він вимогливіший до тепла, ніж інші коренеплоди. Насіння починає проростати при 5–6°C, оптимальна температура проростання 25°C. При посіві в холодний ґрунт формуються ослаблені проростки, які легко пошкоджуються збудниками грибних захворювань.

Культура буряку столового відноситься до рослин довгого дня. Довгий день прискорює цвітіння і плодоношення. Він же сприяє утворення цвітушності рослин, особливо в поєднанні з низькою температурою при вирощуванні. Рослини більш посухостійкі, ніж морква, але для отримання високого врожаю необхідна достатнє постачання рослин вологою.

Оптимальний період для прибирання, при середньодобовій температурі нижче 10°C, сприяє кращому збереженню продукції. Перед збиранням бадилля видаляють, залишаючи мінімальну висоту черешків. Це необхідно для кращого збереження коренеплодів, так як відпавши потім черешки різко знижують продувність бурту. Поряд з цим, пошкодження коренеплодів при зниженні висоти зрізу черешків сприяє їх загниванню.

Сьогодні перед виробництвом стоїть завдання з отримання ранньої продукції високої якості і рівномірне її надходженні протягом сезону. Важлива роль у вирішенні цих завдань належить сорту, особливо, його стійкості до

абіотичних факторів, що дозволяє мати стабільні врожаї цієї важливої культури.

Проблема холодостійкості займає одне з головних місць у виробництві та селекції буряків. Завдання полягає в створенні сортів, які можливо обробляти в досить широкому географічному ареалі, відрізняючись при цьому високим рівнем продуктивності і якістю продукції.

Вибір найкращого сорту для конкретних ґрунтово-кліматичних умов є одним з резервів підвищення врожайності буряків. Станом на 25 березня 2020 року в реєстр сортів рослин України, придатних до поширення, включено 54 сорти столового буряку: вітчизняної селекції – Воєвода, Носівський плоский, Бордо харківській, Червона куля та інші; серед них також є й закордонної селекції – Бетті, Детройд, Бікорес, Монті, Джолі, Камаро та інші.

В останні роки площі під буряками столовими в Україні суттєво не зменшились. Під урожай в 2017 та 2018 роках в Україні, за даними Державної статистичної служби України, було засіяно 38,4 та 37,9 тис. га відповідно. Так, у порівнянні в 2000 році це значення становило 41,5 тис. га, а в 2010 році – 41,0 тис. га. Найбільші площі під посівами зайнято в Волинській (4,4 тис. га), Львівській (3,5 тис. га), Київській (3,2 тис. га), Харківській (2,8 тис. га) та Дніпропетровській (2,8 тис. га) областях.

Врожайність коренеплодів в останні роки в Україні значно збільшилась, так урожай 2017 та 2018 років становив 261,1 та 214,5 ц/га відповідно, у порівнянні – в 2000 та 2010 роках це значення становили 136,0 та 181,1 ц/га відповідно. Найбільші врожаї отримано в Луганській (322,1 ц/га), Волинській (263,6 ц/га), Вінницькій (251,0 ц/га), Київській (250,2 ц/га) та Івано-Франківській (250,0 ц/га) областях.

Відповідно й валовий збір буряку столового також збільшився. Так, валовий збір врожаю 2017 та 2018 року в Україні становив 836,2 та 818,1 тисяч тонн відповідно, у порівнянні – в 2000 та 2010 роках – 564,6 та 742,2 тисяч тонн відповідно. Станом на 2018 рік лідерами по обсягу виробництва буряку столового в Україні є Київська (72,0 тис. т), Харківська (57,8 тис. т), Вінницька (55,1 тис. т), Львівська (54,1 тис. т) та Дніпропетровська (52,5 тис. т) області.

Продовольча безпека України залежить від кількості і якості вирощуваної продукції, а найбільш висока врожайність культури досягається за умов дотримання відповідних агротехнічних заходів. При вирощуванні буряку столового необхідно приділяти важливе значення правильному підбору сортів та строкам сівби.